

VISIE EN BENADERING VAN VOETBALTRAINERS TEN AANZIEN VAN
JEUGDPARTICIPATIE

Jeugdparticipatie binnen de voetbalvereniging: Visie en benadering van voetbaltrainers

Juli 2015

Master thesis

Maatschappelijke Opvoedingsvraagstukken (MOV)

Departement Pedagogische Wetenschappen

Faculteit Sociale Wetenschappen

Universiteit Utrecht

Universiteit Utrecht

Student: Booy 't Hart (3547493)

Begeleider Universiteit Utrecht: Dr. P. L. M. Baar

Tweede beoordelaar: Dr. Stijn Sieckelinck

Abstract

The general purpose of this research is to gain insight in the perception of youth sport coaches towards participation of A-, B- and C- juniors on soccer clubs. It's important for youth to participate more because they improve themselves as an active member of society and gain independence. Youth sport coaches play a crucial role in children's development and it's therefore notable that there is an absence of a pedagogical sensitive coaching program. The outcome of this study is to generate concrete points of attention for the coaching program of the Royal Dutch Football Association (Koninklijke Nederlandse Voetbalbond, KNVB). The basic needs to create a safe environment are competence, autonomy and relationships. Twenty-six coaches from two different football clubs participated. The in depth interviews were analysed qualitatively. Results showed that coaches are involved and concerned with their players. An important finding is that coaches most of the time assume that the youth is capable to take part in exercises and other activities. However, the majority of coaches believe that the youth lack autonomy even though they are seen as independent. This means that the coach feels that he or she has to retain control over the team. This research underlines the need to give youth sport coaches pedagogical support in doing this.

Keywords: Football, youth participation, youth soccer coaches, A-, B-, C-juniors, safe environment, KNVB

Samenvatting

Het doel van het onderzoek is om inzicht te krijgen in de visie en benadering van junioren voetbaltrainers ten aanzien van jeugdparticipatie. De jeugd meer laten participeren is belangrijk voor de zelfstandigheid en het stimuleren van actief burgerschap. Voetbaltrainers hebben een cruciale rol in de ontwikkeling van het kind, maar op dit moment komen er nog geen pedagogische aspecten terug in trainersopleiding. De bevindingen van deze studie kunnen bijdrage aan het pedagogisch sensitiever maken van de trainersopleiding van de Koninklijke Nederlandse Voetbalbond (KNVB). De basisbehoeften competentie, autonomie en relatie zijn belangrijk voor het creëren van een veilige omgeving waarin de speler kan participeren. Zesentwintig trainers op twee verschillende verengingen zijn geïnterviewd en op kwalitatieve wijze geanalyseerd. De resultaten laten zien dat trainers betrokken zijn bij hun spelers. Het is opvallend dat in de meeste gevallen trainers van mening zijn dat de jeugd in staat is om te participeren. Daarentegen geeft een meerderheid van de trainers aan dat de jeugd niet zelfstandig genoeg is waardoor ze de controle terug pakken. Deze studie onderstreept het belang van pedagogische aspecten in een trainersopleiding.

Jeugdparticipatie binnen voetbalvereniging: Visie en benadering van voetbaltrainers

De huidige Nederlandse samenleving is in de ban van de veranderingen en transities in het beleid rondom de jeugd. Het belang van een participerende jeugd krijgt de laatste jaren steeds meer aandacht (Jurrius, 2012) en gezien de huidige veranderingen wordt op jeugdparticipatie nog meer nadruk gelegd (Rijksoverheid, 2010). Jeugdparticipatie kan als middel gezien worden waarbij de jeugd actief wordt betrokken in zijn of haar ontwikkeling en invloed kan hebben op de eigen situatie (De Winter, 2007; De Winter, Kronenman, & Bearveldt, 1999). Er wordt verwacht van jongeren dat ze geen toeschouwer zijn van de maatschappij, maar hierin hun steentje bijdragen en democratische- en burgerschapsvaardigheden aanleren (De Winter, 2012; Jurrius, 2012; Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling, 2008; Weijers, 2001). Het nemen van verantwoordelijkheid, autonomie, betrokkenheid en het versterken van het sociale netwerk staan daarbij hoog in het vaandel (Buchanan, Miller, & Wallerstein, 2007; De Winter, 2012). Het leren en eigen maken van deze handelingen zorgt ervoor dat het kind vanuit eigen kracht problemen en moeilijke situaties weerstand leert bieden (Minkler & Wallerstein, 2003). Dit is van belang omdat deze vaardigheden jongeren een goed fundament bieden bij de vorming tot een actief burgerschap (De Winter, 2012) en het is cruciaal dat de omgeving hier ook voor openstaat (De Winter, 2007). Om jeugdparticipatie eenduidig te houden, zal de volgende definitie gehanteerd worden in de rest van deze studie: *‘Jeugdparticipatie houdt in dat jongeren een actieve rol innemen in de eigen ontwikkeling, verantwoordelijkheid nemen, inspraak hebben en dat ook kunnen en daartoe de gelegenheid krijgen’* (Buisman & Baar, 2015; Jurrius, 2012).

De opvoedkundige waarden van sport en de maatschappelijke rol van een sportvereniging worden erkend door de Koninklijke Nederlandse Voetbalbond (KNVB) (KNVB, 2014). Het opvoedkundige karakter van sport manifesteert zich in de stimulering van diverse ontwikkelingsgebieden en het aanleren van vaardigheden zoals zelfstandigheid en verantwoordelijkheid (Biesta et al., 2001; Buisman, 2004; De Winter, 1995). De sport is een oefenveld van democratische ontplooiing waarbij regels, waarden, normen en sociale competenties de jeugd beïnvloeden (Buisman & Baar, 2015). Het vrijwillige kader binnen een gestructureerde omgeving van een sportvereniging is de ideale manier om te leren initiatief te nemen en te participeren (Larson, 2000). De KNVB is in 2009 actief gestart met het stimuleren van een participerende jeugd en wil daar in het nieuwe beleidsplan mee doorgaan (KNVB, 2014) omdat jeugdparticipatie kan bijdragen aan een kwaliteitsverbetering van het voetbal. Van Rossum (2006) concludeert dat sporters sporten om het presteren naar eigen

mogelijkheid waarbij de kwaliteit wordt bepaald door het bereiken van de eigen optimale prestatie. Jeugdparticipatie laat jongeren de regie in handen nemen over de eigen sportontwikkeling (Buisman & Baar, 2015), in een omgeving waarin het kind in principe participeert voor zijn of haar plezier (KNVB, 2013). Het kind krijgt dus de vrijheid om te presteren naar eigen verwachtingen om zo de individuele kwaliteit van het sporten te verhogen. Daarnaast is het mogelijk dat, wanneer het kind meer invloed heeft op de eigen ontwikkeling en gesteund wordt in zijn autonomie, dit ook kan leiden tot praktisch beter voetbal (Álvarez, Balaguer, Castillo, & Duda, 2009). Tot slot kan sport ook een bijdrage hebben in het voorkomen van maatschappelijke problemen zoals mishandeling, criminaliteit, en kindersterfte. Daarbij heeft het een positieve invloed op het geluk van mensen, is er meer deelname aan het hoger onderwijs en zijn mensen toleranter (De Winter, 2012; Masten, 2011; Zolkoski & Bullock, 2012).

Jeugdparticipatie kan op drie verschillende niveaus worden bekeken, namelijk het individuele-, het team- en het verenigingsniveau. Het is belangrijk om dit onderscheid te maken omdat in voorgaand onderzoek vaak de aandacht lag op het verenigingsniveau (Van Groeningen, 2005) en niet op de niveaus die dichterbij het kind staan. Op verenigingsniveau kan jeugdparticipatie geïnterpreteerd worden als het krijgen van een stem en invloed hebben op het beleid van de vereniging en hierin ook deel te nemen in kadertaken als bijvoorbeeld een jeugdcommissie of het organiseren van activiteiten (Buisman, 2004; Kloos & Hilhorst, 2004). Op teamniveau manifesteert jeugdparticipatie zich als inspraak hebben in oefeningen op de training, aangeven welke positie je het liefst zou willen bespelen, welke opstelling het beste is en zeggenschap hebben in teamactiviteiten. Tot slot heeft jeugdparticipatie op individueel niveau betrekking op de eigen voetbalontwikkeling, zoals inspraak hebben op wat je aan je eigen spel wilt verbeteren of waar je graag op wilt oefenen.

Uit voorgaand onderzoek naar jeugdparticipatie van Verdonschot (2014) is gebleken dat er weinig aandacht is voor het individu. De pedagogische aspecten krijgen vaak weinig aandacht op sportverenigingen (Smoll & Smith, 2006; Stichting NSA, 2012; Verwey-Jonker Instituut, 2011). Daarnaast blijkt uit het uitstroomonderzoek van de KNVB (2013) dat het gebrek aan pedagogische kwaliteiten van een trainer reden kan zijn voor het kind om te stoppen met voetbal. Junioren blijken hierin een risicogroep te zijn (Kroesemeijer & Groenenstein, 2013). Een trainer speelt een cruciale rol in de positieve ontwikkeling en geeft het kind normen en waarden mee (Baar, 2003; Buisman, 2004; Benson, 2006; Guivernau & Duda, 2002; Rutten et al., 2008; Rutten et al., 2007; Rutten et al., 2004). Verder zie je het

plezier van het kind dalen, wanneer er een mindere trainer voor de groep staat (Jonker, Elferink-Gemser, Toering & Visscher, 2010). Het minder worden van het plezier wordt vaak als reden gegeven door meisjes om te stoppen (Lobstein & Van der Linden, 2013). Volgens Buisman (2004) zijn trainers, al dan niet bewust, bezig met het opvoeden van spelers. De waarden die trainers hanteren, kunnen doorslaggevend zijn bij morele beslissingen, zoals fair-play, van spelers (Guivernau & Duda, 2002; Zimmermann, Bingenheimer, & Notaro, 2002). Het is van belang trainers te laten inzien dat wanneer ze individuen iets leren dat sensitief is naar het ontwikkelingsniveau en spelers meer regie te geven in het eigen handelen, dit uiteindelijk beter is voor de ontwikkeling het kind. Wanneer spelers niet op het juiste niveau worden geprikkeld om iets te bereiken kan dit negatieve invloed hebben op de competentiebeleving, de motivatie, het zelfvertrouwen en het plezier van spelers (Weiss, 1995). Het is echter zo dat trainers deze opvoedkundige rol vaak naar eigen inzicht invullen (Schilp, 2010; Stichting NSA, 2012; Verwey-Jonker Instituut, 2011) en zitten er op dit moment weinig tot geen pedagogische waarden of vaardigheden ingebed in de trainerscursussen (Baar, 2003; KNVB, 2013; Smoll & Smith, 2006; Stemkens, 2013; Verwey-Jonker, 2011). Hoewel het invullen naar eigen inzicht niet perse iets zegt over de kwaliteit van de trainer omdat een trainer (onbewust) bekwaam kan zijn, laat het wel zien dat het ontbreekt aan structurele pedagogische input voor de trainersopleiding. De algemene doelstelling van dit onderzoek luidt dan ook: ‘inzicht verkrijgen in de visie op en benadering van trainers ten aanzien van jeugdparticipatie, zodat aandachtspunten geformuleerd kunnen worden voor de curricula van de trainersopleiding van de KNVB’.

Zelfdeterminantentheorie

In dit onderzoek zal de visie en benadering op jeugdparticipatie geoperationaliseerd worden naar welke mening en gevoel trainers hebben (visie) en hoe dit concreet vorm wordt gegeven (benadering), met betrekking tot een drietal psychologische basisbehoeften. Volgens de zelfdeterminantentheorie van Ryan en Deci (2000) zijn de drie psychologische basisbehoeften competentie, autonomie en relatie van fundamenteel belang bij de groei en natuurlijke ontwikkeling van een mens (speler). De behoeften komen terug in de eerder gegeven definitie van jeugdparticipatie: ‘*Jeugdparticipatie houdt in dat jongeren een actieve rol innemen in de eigen ontwikkeling, verantwoordelijkheid nemen (autonomie), inspraak hebben en dat ook kunnen (competentie) en daartoe de gelegenheid krijgen (relatie)*’ (Buisman & Baar, 2015; Jurrius, 2012). Het voldoen aan deze behoeften is belangrijk voor hoe goed een mens zich voelt en hoe goed hij of zij functioneert in haar omgeving (Verstuyf

& Vansteenkiste, 2008). Als voldaan wordt aan deze behoeften wordt er een omgeving gecreëerd waarin het kind optimaal kan functioneren, gemotiveerd is, inzet toont en goed in zijn of haar vel zit (Van den Broeck, Vansteenkiste, De Witte, & Andriessen, 2009). Het kan echter ook zo zijn dat er niet wordt voldaan aan deze behoeften waardoor de speler gefrustreerd raakt. In dat geval wordt het ontwikkelingspad juist tegengewerkt en kan er angst, onzekerheid, depressie en/of andere psychische problematiek ontstaan (Verstuyf & Vansteenkiste, 2008). Bij het voldoen aan deze behoeften speelt de omgeving (team, trainer, vereniging) ook een grote rol. Verstuyf & Vansteenkiste (2008) stellen dat jongeren persoonlijk overtuigd moeten zijn om bepaald gedrag eigen te maken en om dit te doen is ondersteuning en begeleiding nodig. Trainers zijn belangrijk in het scheppen van randvoorwaarden die ervoor zorgen dat het kind zich optimaal kan ontwikkelen naar de drie basisbehoeften (Ryan & Deci, 2000). Op die manier geven trainers een kader waarin ze op speelse wijze het kind helpt vaardigheden te ontwikkelen die naast het voetbaltechnische aspect, waardevol zijn voor de rest van het leven van het individu. Zo kan een kind in de sport leren om samen te spelen met teamgenoten, waardoor het op latere leeftijd zijn voordeel kan halen als het gaat werken in groepsverband. Tot slot zijn deze behoeften van belang bij het stimuleren van een veilig sportklimaat waarin jongeren durven en gemotiveerder zijn om te participeren (Ryan & Deci, 2000). Indien de behoeften worden bevredigd, heeft het kind meer vertrouwen in zijn eigen competenties en is in staat om meer autonoom te handelen (Hilhorst, Van Veldhove, Jacobs, Theeboom, & Steenbergen, 2014; Weiss, 1995).

Zoals eerder benoemd zal er een onderscheid gemaakt worden tussen de visie en benadering van trainers met betrekking tot de psychologische basisbehoeften competentie, autonomie en relatie. De algemene vraagstelling: *‘wat is de visie op en de benadering van voetbaltrainers ten aanzien van jeugdparticipatie?’*, wordt geoperationaliseerd aan de hand van zes onderzoeksvragen. De visie van trainers houdt in welke mening en welk gevoel voetbaltrainers hebben bij autonomie, competentie en relatie ten aanzien van jeugdparticipatie. De benadering van trainers laat zien hoe trainers jeugdparticipatie concreet vormgeven om daarmee autonomie, competentie en relatie stimuleren bij spelers en waarom ze dit doen.

De eerste doelstelling van deze studie is inzicht verkrijgen in of trainers de jeugd competent genoeg achten voor jeugdparticipatie. Competentie wordt gedefinieerd als datgene waartoe men zichzelf in staat acht of in staat geacht wordt door de omgeving (Weiss, 1995). Hierbij gaat het erom of trainers de jeugd in staat achten om jeugdparticipatie eigen te maken.

Zijn trainers van mening dat spelers een volledige training zouden kunnen leiden of dat ze met nuttige input komen en vinden ze dat de jeugd het vereiste niveau bezit om dit te kunnen? De behoefte aan competentie ontstaat bij junioren door de wens om doeltreffend om te gaan met team en trainer (Deci & Ryan, 2000). Competentiebeleving helpt junioren zich te ontwikkelen en geeft vertrouwen in hun eigen capaciteiten (Hilhorst et al., 2014; Van den Broeck et al., 2009). Het is een hulpmiddel bij het begrijpen, verkennen en beheersen van alles in en rond het voetbalveld. Competentie zorgt ervoor dat junioren zich bekwaam voelen, meer zelfvertrouwen genereren en uiteindelijk ook beter in hun vel zitten. Hoewel het bevredigen van de behoefte aan competentie belangrijk wordt geacht, wordt er weinig aandacht besteed aan het pedagogisch begeleiden van kinderen op sportverenigingen (Stichting NSA, 2012; Smoll & Smith, 2006; Verwey-Jonker Instituut, 2011). Trainers handelen op eigen kennis als het gaat om pedagogische aspecten (Buisman, 2004; Schilp, 2010). Daarom wordt verwacht dat trainers van mening zijn dat de jeugd niet in staat is om jeugdparticipatie eigen te maken.

De tweede doelstelling is inzicht verkrijgen in hoeverre en op welke wijze een trainer de jeugd stimuleert in zijn/haar competenties om meer te participeren. Hierbij gaat het om wat de trainer onderneemt en concreet doet aan het stimuleren van spelers om ze beter te maken. Dit kan zijn op voetbaltechnisch gebied, maar ook op sociaal vlak. Zijn trainers bezig met de vorderingen die junioren maken? Zoals eerder beschreven hechten voetbalcoaches meer waarde aan het meegeven van belangrijke levenslessen dan aan voetbalvaardigheden (Gould, Collins, Laurer, & Chung, 2007). Daarom wordt verwacht dat trainers het belangrijk vinden dat spelers zich ontwikkelen en dat zij ze meer willen leren dan alleen voetbaltechnische vaardigheden.

De derde doelstelling is inzicht verkrijgen in of trainers van mening zijn dat ze de jeugd genoeg sociale steun bieden om jeugdparticipatie eigen te maken en of zij hier ook toe gemotiveerd zijn. Autonomie wordt gedefinieerd als de mate van psychologische vrijheid die junioren ervaren bij het maken van zelfstandige keuzes en beslissingen, zonder onder druk te staan of te worden beïnvloed van buitenaf (Van den Broeck et al., 2009). Hierbij gaat het er om of trainers vinden dat ze de jeugd genoeg sociale steun geven om zelfstandig keuzes te kunnen maken, zonder dat ze de spelers onder druk zetten. Durven trainers de regie uit handen te geven en die bij de jeugd neer te leggen? Vinden trainers dat zij de jeugd genoeg ruimte bieden om zelfstandig te handelen? Vinden ze dat de jeugd gemotiveerd is om te participeren? Autonome junioren kunnen gezien worden als individuen die de behoefte hebben om psychologisch vrij te kunnen handelen zonder onder druk te staan (DeCharms, 1968; Deci,

1971) en de kans krijgen om zelf input te leveren of mee te denken over verschillende opties. Uit onderzoek van Niks (2009) blijkt dat relationele steun van trainers voor autonomie, onafhankelijkheid en het nemen van verantwoordelijkheid positieve effecten heeft op de competenties van spelers. Een trainer kan autonomie stimuleren door spelers te prikkelen met vragen over de training of ze zelf input te laten geven over een oefening (Jonker et al., 2010). Indien trainers de ruimte bieden voor de jeugd om meer te participeren is het de vraag of de jeugd gemotiveerd is en geen druk ervaart om meer te participeren en inspraak te hebben (Buisman & Baar, 2015). Wanneer de jeugd volledig achter hun gedrag staat en het gevoel heeft dat zij dit gedrag hebben geïnitieerd wordt de behoefte aan autonomie bevredigd. Het is echter zo dat volwassenen vaak beter in staat zijn om een passende strategie te bepalen voor een speler gezien de kennis en vaardigheden die zij hebben (Kirshner, 2007). Daarom wordt verwacht dat trainers weinig vrijheid bieden aan de jeugd omdat zij van mening zijn dat zij het beter weten.

De vierde doelstelling is inzicht verkrijgen in hoeverre en op welke manier trainers een beroep doen op de autonomie van de jeugd zonder druk uit te oefenen. Dus geven trainers de regie uit handen of niet? Zijn spelers zelfstandig genoeg om de regie in handen te nemen en hoe pakken ze dit op? Een trainer kan de autonomie bij junioren stimuleren door te vragen waarom een bepaalde oefening gedaan wordt, verschillende opties voor te stellen, het gedoseerd uitstellen van feedback en de spelers bevestiging te geven (Jonker et al., 2010). In de praktijk blijken trainers deze vaardigheden echter moeilijk te beheersen (Hilhorst et al., 2014). Uit voorgaand onderzoek van Stemkens (2013) kwam naar voren dat de jeugd vaak de mogelijkheid krijgt tot inspraak maar dat uiteindelijk de trainer beslist. Hier is sprake van schijnparticipatie omdat gepretendeerd wordt dat de jeugd autonoom kan handelen terwijl dit uiteindelijk niet het geval is (Hart, 1992). Verwacht wordt dat trainers spelers weinig verantwoordelijkheid geeft en in de meeste gevallen zelf de regie in handen houdt. Ook wordt verwacht dat selectietrainers vaker de regie in handen houden omdat deze een trainerscursus hebben gevolgd en meer ervaring hebben met het geven van training. Een vereniging die voor ogen heeft om te presteren met de selectie, heeft vaak gediplomeerde trainers op de groep staan (Philippaerts, Vansteenbrugge, & Vaeyens, 2008).

De vijfde doelstelling is inzicht verkrijgen in of trainers van mening zijn dat zij in sociaal opzicht voldoende betrokken zijn, respect hebben voor het persoonlijk welzijn en vordering van hun junioren. Relatie wordt gedefinieerd als de behoefte om sociale interactie aan te gaan, respect te krijgen en ons verbonden te voelen met anderen als wens om positieve

relaties op te bouwen (Baumeister & Leary, 1995; Ryan en Deci, 2000). De sfeer in het team en tussen de trainer en een individuele speler speelt hierin een grote rol. Welke waarde hecht de trainer aan de sfeer in het team? Wat vindt hij van de relatie die hij heeft met spelers en houdt hij zich bezig met de persoonlijke ontwikkeling die ze doormaken? Spelers kunnen het gevoel hebben ergens mee verbonden te zijn als ze deel uitmaken van een hecht team waarin iedereen een ander waardeert en waar gedachten gedeeld kunnen worden met de andere teamgenoten en de trainer (Van den Broeck et al., 2009). Het is belangrijk dat trainers luisteren naar zijn spelers en een klimaat neerzetten waar spelers ideeën en zorgen kunnen delen (Jacobs & Loderus, 2013; Jonker et al., 2010). Een trainer is bewust, dan wel onbewust, bezig met opvoeden en speelt mee bij een positieve ontwikkeling van spelers (Buisman, 2004; Jonker et al., 2010; Fraser-Thomas, Côté, & Deakin, 2005). Er wordt verwacht dat trainers van mening zijn dat ze voldoende betrokken zijn bij de sfeer en zich interesseren in individuele spelers. Een tweede verwachting is dat trainers van niet-selectieteams zich inzetten voor een gelijke behandeling van selectie en niet-selectie. In de praktijk komt het vaak voor dat selectieteams meer aandacht krijgen dan breedteteams in bijvoorbeeld betere trainers, goede ballen, handige trainingstijden en de beste velden. Deze ongelijke behandeling zorgt voor onvrede bij breedteteams en heeft tot gevolg dat ze zich ondergewaardeerd voelen (Buisman & Baar, 2015).

De zesde doelstelling is inzicht verkrijgen op welke manier trainers laten zien sociaal betrokken te zijn en respect hebben voor het persoonlijk welzijn en vordering van de junioren. Hierbij gaat het erom op welke manier trainers de interactie aangaan, respect geven en laten zien dat ze verbonden zijn met het team om positieve relaties op te bouwen. Houden trainers rekening in de training met het niveau van zijn spelers? Is de trainer op de hoogte van wat er speelt in zijn of haar team en hoe gaat hij of zij hier mee om? Jacobs en Loderus (2013) en Jonker en collega's (2010) beschreven het belang van een trainer die op de hoogte is van wat speelt in het team en open staat voor zorgen en ideeën van spelers. Er wordt verwacht dat de trainer zich bewust is van wat er speelt in zijn team en handelt op basis van de individuele ontwikkeling en welzijn van zijn spelers.

Methode

Type onderzoek

In dit onderzoek werden de visie en benadering van voetbaltrainers ten aanzien van jeugdparticipatie onderzocht door middel van een kwalitatief explorierend onderzoek (Boeije, 2010; Robson, 2005). Kwalitatief onderzoek biedt de mogelijkheid om situaties,

gebeurtenissen, personen en interacties nauwkeurig te beschrijven en te interpreteren naar aard en eigenschappen (Baar, 2002). De betekenisgeving en perceptie van de respondenten ten aanzien van jeugdparticipatie stond hierin centraal. Het onderzoek had een verkennend karakter, daarom werd er gekozen voor een open werkwijze (Baarda, de Goede, & Teunissen, 2009), waarin respondenten de ruimte kregen om hun verhaal te doen en zich niet hoefden te houden aan specifieke ingekaderde vragen. Naast de open werkwijze werd er gekozen voor een holistische aanpak (Baarde et al., 2009). Dit houdt in dat, aanvullend op de interviews, er formele en informele gesprekken zijn gehouden over de jeugd en de trainers, met de voorzitter en technisch jeugdcoördinatoren. Verder werd er een clubschets gemaakt om antwoorden beter te kunnen plaatsen in de cultuur van de club. Dit alles gaf een beter beeld van de vereniging en haar context waardoor resultaten vanuit deze context geanalyseerd konden worden. Belangrijk hierbij is dat deze studie een casestudie was, waardoor er geen sprake kan zijn van statistische generalisatie, maar van inhoudelijke generalisatie (Baarda et al., 2009; Boeije, 2010). Dit houdt in dat de steekproef niet statistisch representatief is, maar dat het belangrijke inzichten en concrete handvatten kan opleveren die kunnen gelden voor vergelijkbare groep of situatie. De kracht van het verhaal stond hier centraal en het is een beschrijving van een 'goede praktijk'.

Respondenten

In eerste instantie was het doel om gebruik te maken van twee voetbalverenigingen die door de KNVB geselecteerd zouden worden. Uiteindelijk was dit niet gelukt en zijn de voetbalverenigingen op pragmatische wijze gekozen. De respondenten werden gekozen middels een gemakssteekproef op basis van gelegenheid en beschikbaarheid (Robson, 2005). Een voorwaarde hierbij was dat de verenigingen middelgroot waren zodat er minimaal 15 interviews per vereniging afgenomen konden worden bij trainers van de A-, B- en C-jeugd van zowel de jongens als de meisjes. Er werd onderscheid gemaakt in ABC-teams omdat de verwachting was dat trainers de spelers anders benaderen per leeftijdscategorie. Daarnaast bleken de junioren een risicogroep te zijn in het uitstroomonderzoek van Kroesemeijer en Groenestein (2013). Het onderscheid tussen jongens en meisjes was gemaakt vanwege de aanname dat iedere sekse een andere benadering vereist. De verdeling onder selectie en niet-selectie was gelijk verdeeld om een evenwichtige representatie te krijgen van recreatie- en prestatie-trainers. Er waren in totaal 26 trainers geïnterviewd, 15 bij vereniging één (fictieve naam: Sportief) en 11 bij vereniging twee (fictieve naam: Winnen). Sportief is een middelgrote vereniging in het midden van het land met een aanzienlijk grote vrouwen/meiden

afdeling. Mannen- en vrouwenverhouding is één op drie terwijl de totale verhouding binnen het voetbal bestaat uit 10% vrouw tegen 90% man. Het is een vereniging die plezier en ontwikkeling nastreeft, maar daarbij ook wil presteren. Winnen is ook een vereniging uit het midden van het land, maar is een stuk groter dan Sportief qua ledenaantal. De vereniging streeft juist meer prestatie na, maar daarnaast ook plezier en ontwikkeling. Alle respondenten waren mannen. Er werd getracht ook vrouwelijke trainers te bereiken, maar dit is niet gelukt. Van de 26 trainten 18 trainers een jongensteam en 8 een meisjesteam. In totaal waren er trainers van 13 selectieteams en 13 niet-selectie teams geïnterviewd. Selectieteams zijn over het algemeen de teams waar het draait om prestatie en waar de beste spelers in spelen. Ook staan hier de hoogst opgeleide trainers op en beschikken ze over de beste middelen betreffende ballen, velden en kleedkamers. Doordat beide verenigingen middelgroot zijn was het mogelijk om een relatief gelijke verdeling te realiseren tussen de hoeveelheid A-, B- en C-trainers. Er waren 11 C-trainers, 7 B-trainers en 8 A-trainers geïnterviewd. De gemiddelde leeftijd van de voetbaltrainers bij Sportief is 40,5 jaar en de spreiding ligt van 19 tot 58. Bij Winnen is de gemiddelde leeftijd 35 jaar en is de spreiding van 17 tot 51. Ook was er voorafgaande aan de interviews geïnterviewd of de trainer een trainerscursus had gevolgd en hoe lang hij al training gaf. Een tendens in het jeugdvoetbal is dat per leeftijdscategorie er minder teams overblijven waardoor het logischerwijs verwacht kon worden dat er aanzienlijk meer C-trainers dan A-trainers geïnterviewd zouden kunnen worden. Dat probleem werd vermeden door dit vooraf in te calculeren en de vereniging daarop te selecteren.

Open interview

Om inzicht te verkrijgen in de visie en benadering van trainers aangaande jeugdparticipatie werden semi-gestructureerde interviews gebruikt. Hier was voor gekozen omdat een van de doelstellingen van het onderzoek was om ruimte te laten voor opvattingen, ideeën, overtuigingen en belevingen (Baarda, de Goede, & van der Meer-Middelburg, 1996). Deze wijze van onderzoek past hier het beste bij. Door middel van deze manier van interviewen werd getracht een zo volledig en compleet mogelijk beeld neer te zetten. De onderwerpen stonden dus gedeeltelijk van tevoren vast met ruimte voor de interviewer om dieper in te gaan op interessante opmerkingen en antwoorden wat de interviews een semi-gestructureerd karakter gaf (Baarda, 2010). De vraagstellingen werden operationeel gemaakt door een aantal vragen per onderwerp in de topiclijst te zetten. De topics waren verwerkt in open vragen waardoor in het interview dieper ingegaan kon worden op meer gedetailleerde antwoorden. De respondent kreeg de ruimte om zijn verhaal te doen en waar nodig nieuwe

onderwerpen in te brengen. Ook vroeg de interviewer door bij onduidelijke uitleg of antwoorden, dit kwam ten goede aan de validiteit en geeft een completer beeld van de realiteit. Daarnaast kreeg de trainer ook de ruimte om zelf vragen te stellen. Na elk topic werd een korte samenvatting gegeven van het antwoord om dit te controleren bij de respondent en de betrouwbaarheid te verhogen (Baar, 2002, Boeije, 2010).

Elk interview begon met het voorstellen van de interviewer, een korte introductie van het onderwerp en het benadrukken van anonimiteit en zorgvuldigheid bij het behandelen van de data. Hiermee werd de trainer op zijn gemak gesteld en de betrouwbaarheid verhoogt. Vervolgens werd gevraagd of de trainer een paar korte vragen over team, opleiding, duur trainerscarrière, trainersopleiding, eigen voetbalervaring en duur voetbalcarrière wilde invullen. Het interview was opgesteld aan de hand van een topiclijst en bestond uit de volgende drie delen: trainer in beeld, team in beeld en vereniging in beeld. Deze driedeling was gemaakt om de visie en benadering ten aanzien van jeugdparticipatie duidelijk te krijgen. Om de betrouwbaarheid te verhogen was er tijdens het afnemen van de interviews veelvuldig contact geweest tussen de projectleider, bachelor student en master student om de systematiek en consistentie in de werkwijze te waarborgen (Boeije, 2010). De focus lag op de trainer en zijn team omdat daar de onderzoeksvragen ten aanzien van competentie, autonomie en relatie naar geformuleerd waren. Daarnaast werd er ingegaan op de trainer zelf en de vereniging om gegeven antwoorden in een context te plaatsen. De trainer in beeld was het eerste deel van het interview om hem op zijn gemak te stellen en in beeld te krijgen. Had de trainer bijvoorbeeld zelf te maken gehad met jeugdparticipatie vroeger? Vervolgens werd doorgegaan op het middelste deel, team in beeld, waar de trainer vooral vertelde over zijn team en de kinderen. Hierin kwamen voornamelijk de drie psychologische basisbehoeftes competentie, autonomie en relatie naar voren. Vonden trainers dat de jeugd in staat was tot jeugdparticipatie? Durfden ze de regie uit handen te geven? Welke waarde gaven ze aan de sfeer in het team? In deel drie werd een beeld van de vereniging geschetst en welke positie jeugdparticipatie en trainers daarin hadden. Tijdens wekelijkse bijeenkomsten tussen de projectleider, bachelor student en master student waren de interpretaties bediscussieerd op hun juistheid om intersubjectiviteit te realiseren (Boeije, 2010).

Procedure

Belangrijk hierbij was dat het contact en het verzamelen van de data bij Winnen gedaan werd door een bachelor student in het kader van haar stage. De procedure die hier beschreven zal worden is enkel van Sportief, hoewel de procedure bij Winnen niet veel

verschilt van deze. Er werd begonnen door contact op te nemen met de desbetreffende vereniging om vervolgens een afspraak te maken om het onderzoek mondeling toe te lichten. Naar aanleiding van de gestuurde mail was de vereniging bereid tot een gesprek. Hierin werd het onderzoek uitgelegd en ook verteld wat verwacht werd van de vereniging. Daarbij werd ook vermeld dat het niet een onderzoek was naar het functioneren van de vereniging. De vereniging lichtte vervolgens de desbetreffende trainers in over het onderzoek en verzocht ze met klem om daaraan deel te nemen. Hoewel het bestuur van Sportief de nadruk legde op deelname aan het onderzoek waren trainers vrij in deze keuze om wel of niet deel te nemen. Ook werden respondenten op de hoogte gesteld van het doel en de werkwijze van het onderzoek (Boeije, 2005). De interviews vonden plaats in de kantine of de vergaderruimte en waren individueel. Voorafgaand aan het interview kreeg elke respondent een korte introductie over het onderzoek, werd de anonimiteit benadrukt, kregen ze te horen op welke manier de data behandeld zou worden en werd de vraag gesteld of het opgenomen mocht worden. Van alle interviews zijn opnames gemaakt waardoor van elk interview een verbatim gemaakt kon worden zodat de validiteit werd verhoogd (Baarda et al., 2009). De interviews duurden gemiddeld 25 minuten.

Data analyse

De uitgeschreven interviews werden vervolgens geanalyseerd door middel van de kwalitatieve analysemethoden van Baar (2002) en Baarda en collega's (2009). Als eerste werd de relevante informatie gescheiden van de irrelevante tekst. Vervolgens werden alle interviews gelabeld via analytische inductie zodat in elk interview een systematische rij van labels stond. Deze labels werden op consistente wijze met elkaar vergeleken, waarna er per doelstelling kernlabels worden geformuleerd. Het coderen van labels zorgde voor een betrouwbare manier van werken zodat alle labels eenvoudig te controleren en te herleiden waren tot in de oorspronkelijke tekst. Daarnaast werden labels zo veel mogelijk in de authentieke bewoording van de respondent geformuleerd waardoor de interne validiteit vergroot werd en eigen invulling van de onderzoeker werd vermeden (Baar, 2002).

Resultaten

In deze sectie wordt per doelstelling de belangrijkste bevindingen besproken. De inzichten worden aan de hand van de 'kernlabels' uit de geanalyseerde interviews besproken omdat deze het inhoudelijke rendement weergeven van de kwalitatieve analyse per doelstelling. Om duidelijk te maken wat de kernlabels zijn zullen ze cursief gedrukt worden. De kernlabels zullen aan de hand van de drie niveaus van jeugdparticipatie (individueel, team

en vereniging) globaal besproken worden. Het doel van de studie is kwalitatieve analyse dus zal het voornamelijk gaan om het beschrijven van de aard en eigenschap van de kernlabels. Bevindingen worden geïllustreerd door middel van citaten van respondenten. Om bepaalde bevindingen meer draagvlak te geven zal bij sommige kernlabels aangegeven worden hoe vaak deze voorkwamen. Het zijn echter geen sluitende percentages.

Visie op competentie

De eerste doelstelling van deze studie was inzicht verkrijgen in of trainers de jeugd competent genoeg achten voor jeugdparticipatie. Trainers hadden hier een zeer verdeelde visie over. Belangrijk om hierbij te benoemen is dat trainers aangaven dat *geen een speler hetzelfde* is en dat de mogelijkheden tot het eigen maken van jeugdparticipatie verschilden per individu. Waar bepaalde spelers geschikt bevonden werden, waren er andere teamgenoten die dit vertrouwen niet kregen. Hierdoor kon het voorkomen dat op teamniveau een trainer de jeugd zowel geschikt als niet geschikt vond voor jeugdparticipatie. Bijna alle trainers waren het er over eens dat een deel van zijn team *niet kan* participeren:

Nee, de meeste hebben hun gedachten niet op orde om het zo maar uit te drukken. Het zijn redelijke stouterballen in hun hoofd dus die komen niet met gestructureerde gedachten. [r.1].

Trainers waren van mening dat spelers niet in staat waren om een training te leiden of niet met zinnige ideeën kwamen. Daarnaast vonden ze dat sommigen nog niet het niveau hadden bereikt en nog te ‘speels’ waren om dat soort verantwoordelijke taken op zich te nemen. Op individueel niveau viel het trainers op dat junioren het niet aandurften om hun mening te geven. Het was opmerkelijk dat evenveel trainers bij de A-junioren als de C-junioren van mening waren dat ze niet tot jeugdparticipatie in staat waren. Trainers zagen geen verschil in de mogelijkheden van een A-speler of die van een C-speler. Naast het deel van het team dat niet in staat werd geacht om te participeren, was er volgens de trainers ook een deel dat dit op teamniveau *wel kan*. Ze vonden dat spelers goed in staat waren wat te melden en serieus taken invulden:

Er zijn er bij die dat heel goed kunnen verwoorden. [r.14].

Ook vonden ze dat, door meer te participeren, spelers zich steeds beter gingen manifesteren en ontwikkelen. Op verenigingsniveau spraken trainers van aanwinsten voor de club omdat deze junioren hun taak als speler vervulden en daarnaast ook de taak van training geven of wedstrijden fluiten op zich namen. Tot slot was er een handje vol trainers die van mening was dat ze meer konden *uitproberen*. Ze gaven aan dat op ze op het moment nog veel taken zelf

oppakten die eigenlijk in het kader van jeugdparticipatie ook door de jeugd uitgevoerd zouden kunnen worden. Ze waren van mening dat ze hier in de toekomst meer gebruik van willen maken om te kijken hoe spelers dit oppakken.

Benadering van competentie

De tweede doelstelling was inzicht verkrijgen in hoeverre en op welke wijze een trainer de jeugd stimuleert in zijn/haar competenties om meer te participeren. Opvallend was dat de grote meerderheid van de trainers druk bezig was om spelers te helpen ontwikkelen. Dit werd door veel trainers breder getrokken dan alleen ontwikkeling op voetbaltechnisch gebied en waren ze bezig om *spelers meer te leren dan alleen voetbal*. Op individueel niveau vonden trainers het belangrijk dat ze spelers meer bagage meegaven en zagen ze voetbal als een leerschool voor sociale ontwikkeling. Op team- en verenigingsniveau stimuleerden ze spelers ook in het oppakken van activiteiten en zagen ze graag dat spelers andere teams trainten. Ook werd het voetbalveld gezien als een plek waar een trainer een speler wilden opleiden voor zijn toekomst:

Dus dan leg je hem uit dat het ook belangrijk is dat hij zich naar medespelers verbaal moet uiten en dat het ook later van belang is in zijn carrière en zijn werk zeg maar dat hij assertiever wordt. [r.19].

Hoewel de meerderheid van de trainers graag spelers meer wilde leren dan alleen voetbal, zette een klein deel daarvan zijn vraagtekens bij de *leergierigheid* van de spelers. Zo beschreven sommige trainers dat kinderen een andere ‘drive’ hadden om dingen te leren en sneller genoeg namen met waar ze op dat moment stonden. Maar ze zagen ook dat spelers snel informatie opzogen en dingen oppikten. Tot slot was ongeveer de helft van de trainers op verenigingsniveau het er over eens dat jeugdparticipatie bijdroeg aan het *bestaan* van de vereniging. Jeugdparticipatie werd gezien als de toekomst en trainers zagen graag dat leden werden gestimuleerd om andere teams te gaan trainen of om scheidsrechter te worden. Trainers vonden dat de vereniging een actief beleid mag voeren naar stimuleren van jeugdparticipatie op de vereniging. Het intensief zoeken en promoten van trainers en scheidsrechter kwam zowel bij Sportief als bij Winnen voor.

Visie op autonomie

De derde doelstelling was inzicht verkrijgen in of trainers van mening zijn dat ze de jeugd genoeg sociale steun bieden om jeugdparticipatie eigen te maken en of zij hier ook toe gemotiveerd zijn. Wederom was de visie hierover verdeeld onder de trainers, maar was het verschil minder aanwezig zoals bij de eerder benoemde competentie. Ongeveer de helft van

de trainers vond op individueel niveau dat de jeugd *geen motivatie* had om meer te participeren. Hoewel trainers van mening waren dat de jeugd genoeg vrijheid kreeg om te participeren merkten ze dat spelers hier niet op zaten te wachten of dat ze hier niet mee bezig waren. Junioren zaten op voetbal om te voetballen en training te krijgen, maar niet om zich daar zelf mee te gaan bemoeien:

Nou om het zo te zeggen ze komen om te consumeren. [r.6].

Op teamniveau gaven enkele trainers aan dat de jeugd in sommige gevallen misbruik maakte van de ruimte die ze kregen. Indien de trainer vroeg of ze zelf een training zouden willen verzorgen resulteerde dit vaak in een training vol partijen waar de kinderen niks van leerden. Volgens de trainers leerden ze op voetbaltechnisch gebied niks en wisten ze niet hoe ze deze ruimte moesten invullen, zodat ze er wel wat aan zouden hebben. Desalniettemin waren 19 van de 26 trainer het er over eens dat spelers op individueel niveau *wel de motivatie* hadden om meer te participeren. Verder zagen ze ook dat de jeugd heel graag wil en gedreven is om met ideeën te komen. Op teamniveau waren enkele trainers van mening dat de jeugd in sommige gevallen meer ervaring had met training en voetbal dus dat zij beter oefeningen of opstellingen konden verzinnen. Op verenigingsniveau gaven trainers aan dat de jeugd met plezier training gaf en andere activiteiten voor de club deed. Een opvallend kernlabel op teamniveau was dat trainers aangaven dat *inspraak de training verrijkt* omdat spelers vaak beter op de hoogte waren van de zwaktes van het team en de trainer of leider niet altijd aanwezig was:

Nou ik denk dat het team soms beter kijk heeft op waar het verbeterd moet worden dan de trainer, dus door inspraak kan het team duidelijk zeggen waar de zwakke kanten zitten en waar ze op willen oefenen. [r.13].

Dit kon ook een andere wending nemen. Op individueel niveau gaven trainers aan dat een deel van de jeugd *eigenwijs* en te mondig is geworden. Deze spelers pretendeerden veel te kunnen en liepen naast hun schoenen waardoor de trainer van mening was dat zij te veel vrijheid kregen. Maar ook zagen trainers dat een deel van de spelers *bang* was om van zich te laten horen en het niet durfden om iets te zeggen. Op teamniveau werden deze spelers overstemd of liepen mee met de bravoure van de *eigenwijze* spelers:

Sommige, zijn heel erg aanwezig en sommige hebben veel meer sfeer dan de rest.

Sommigen komen soms te veel naar voren en andere zijn heel stil. [r.9].

Tot slot gaven trainers op verenigingsniveau aan dat de jeugd in *vrijwillige mate kan participeren*. Dit hield in dat de jeugd niet verplicht gesteld moet gaan worden om meer te

gaan participeren en dat zij zelf aan kunnen geven in welke mate zij extra taken op zich willen nemen. Sommige trainers waren van mening dat het verplichten van jeugdparticipatie juist kinderen zou demotiveren. Daarom vonden ze het ook belangrijk dat spelers vrij waren in hun keuze om te *kiezen voor iets anders*. Dit kon inhouden een ander team, maar ook het stoppen met voetbal.

Benadering van autonomie

De vierde doelstelling was inzicht verkrijgen in hoeverre en op welke manier trainers een beroep doen op de autonomie van de jeugd zonder druk uit te oefenen. Het label *spelers nemen en krijgen verantwoordelijkheid* had de meeste draagvlak in verhouding tot alle andere labels. Hierbij moet echter vermeld worden dat trainers de regie uit handen willen geven, maar schromen daarnaast ook niet om deze weer terug te pakken. Bijna alle trainers wilden op teamniveau in eerste instantie de spelers het zelf laten regelen en zoveel mogelijk inspraak geven. Eén derde van de trainers legde de verantwoordelijkheid bij de spelers zelf en liet ze als team nadenken:

Nou wat ik al zei dat ze niet alleen een speler zijn maar meer door ook verantwoordelijkheid te krijgen en daar goed mee leren om te gaan. [r.12].

Ook wilden trainers op individueel niveau dat de jeugd meer ging doen en zei op training. Trainers probeerden de spelers te *prikkelen* tot meer inbreng. Ze vonden het belangrijk dat spelers een bijdrage leverden en lieten zien dat ze een onderdeel van het team waren. Verder legden ze ook het *vertrouwen* bij spelers neer doordat ze verwachtten dat ze meer gingen doen. Op teamniveau gingen ze er vanuit dat spelers zelf activiteiten oppakten en bijvoorbeeld zelfstandig teamuitjes regelden. Hoewel veel trainers de verantwoordelijkheid bij de jeugd neerlegden, hielden ook veel trainers een slag om de arm voor het geval het niet zou gaan zoals zij hadden verwacht. De *trainer pakt of houdt de regie* omdat ze merkten dat de jeugd het niet goed oppakten. Opvallend was dat een kleine meerderheid van de trainers van Winnen graag de regie in handen hield terwijl op beide verenigingen even vaak de regie werd herpakt door de trainer. Tot slot gaf iets minder dan de helft van de trainers aan dat de jeugd tegenwoordig druk is met school en andere activiteiten waardoor ze *geen tijd voor participatie* hebben. Daarnaast werden spelers door hun trainer gewezen op het belang van studie en werk. Toch zou ongeveer één vierde van de trainers op verenigingsniveau graag de leden *verplichten* tot een cursus omdat ze vinden dat teams elkaar horen te helpen. Door het verplichten van bijvoorbeeld eens in de zoveel tijd bij een lager team te trainen of een wedstrijd te fluiten, vinden trainers dat de jeugd op een juist manier wordt betrokken.

Visie op relatie

De vijfde doelstelling was inzicht verkrijgen in of trainers van mening zijn dat zij in sociaal opzicht voldoende betrokken zijn, respect hebben voor het persoonlijk welzijn en vordering van hun junioren. Wat unaniem door alle trainers werd benoemd was het belang dat ze hechtten aan de *sfeer*. Op teamniveau beschreef het overgrote deel hoe belangrijk ze teamwerk vonden in de sport en dat ze betrokken waren bij het behouden van het team:

Maar dan nog weet je dan denk ik van ja, ik heb dan liever dat je tot aan het eind van de A bij elkaar blijven en lekker met elkaar voetballen en nog drie keer tweede worden bij wijze van spreken. Dan dat ze een keer kampioen worden en dat het team uit elkaar valt omdat ze niet meer met elkaar kunnen opschieten. [r.10].

Daarentegen waren de meningen van trainers verdeeld over welke invloed ze hadden op de sfeer. Zo beschreef een kleine groep trainers dat ze weinig tot geen invloed hadden op de sfeer maar dat juist de spelers die bepaalden. Ongeveer de helft van de trainers was het hier niet mee eens en vond dat de sfeer gezamenlijk werd bepaald. Een enkeling gaf aan dat hij zich opzettelijk afstandig hield, omdat ze zich niet interesseerden in de sfeer of omdat ze zich niet konden vinden in het team. Bovendien hadden een paar trainers het gevoel dat ze het seizoen vonden *tegenvallen*. Ze waren van mening dat het team onderling niet liep of dat de tegenstanders te goed waren. Op individueel niveau vonden sommigen trainers de C-jeugd een moeilijke leeftijd omdat ze merkten dat daar de puberteit in volle gang was. Spelers waren brutaal op de training of luisterden niet. De opstandigheid van deze spelers zorgden ervoor dat de trainer geen ruimte zag voor meer participatie. Daarnaast gaven trainers ook aan dat dit hoorde bij het *ontwikkelingspad* dat de jeugd aflegde door de jaren heen. Ongeveer één op de vijf trainers beschreef hoe zij dachten over hun positie als trainer en hielden rekening met de ontwikkeling van het team:

Ik ben er ook nooit voorstander van om te blijven duwen en trekken aan spelers die het toch niet gaan redden. Die moet je gewoon heel snel in een andere comfort zone plaatsen, die moeten op een andere manier van de sport kunnen genieten. [r.11].

Wat trainers in een aantal gevallen als steun bij het geven van training ervoeren, was het *belang van een aanvoerder*. Een aanvoerder kon op teamniveau veel uit handen nemen van de trainer zoals het leiden van een warming-up of het voordoen van oefeningen. Maar ook het regelen van ballen en andere attributen voor aanvang van een wedstrijd was, soms de taak van een aanvoerder. Het was echter belangrijk dat de aanvoerder goed in het team lag. Hoewel maar een aantal trainers het *belang van een aanvoerder* benoemde, was het wel een band van

vertrouwen die ze weergaven. Op individueel niveau was dit ook zichtbaar in hoe trainers spraken over de *relatie tussen trainer en spelers*. Ze beschreven het gevoel van wederzijdse waardering en de intentie om spelers te helpen indien ze dit nodig achtten. Er werd veel waarde toegekend aan de goede sfeer tussen trainer en speler. Trainers vonden het belangrijk om te weten wat er speelde bij elke individuele speler. Op teamniveau waren er enkele trainers die bewust afstand namen van de groep omdat zij van mening waren niet in bepaalde teamprocessen thuis te horen. Zo gaf een trainer aan dat hij bewust niet in de ‘whatsapp’ groep van het team wilde omdat hij dat iets vond van de speelsters. Tot slot zijn er twee kernlabels op verenigingsniveau die voor het eerst een duidelijk verschil in visie laten zien tussen Sportief en Winnen. Het *onderscheid tussen selectie en recreatie* speelde meer bij Winnen dan bij Sportief. Van ongeveer de helft van de trainers gaf aan dat er een verschil is tussen selectie en recreatie maar voornamelijk de trainers bij Winnen zien dit als een probleem:

Er zijn veel meer elftallen dan selectie elftallen. Ik vind dat dat over het algemeen redelijk aan zijn lot wordt over gelaten. [r.22].

Want bij Sportief erkende ze het verschil maar hebben ze niet het gevoel hier onterecht behandeld te worden:

Als er iets gesponsord moet worden of als een sponsor iets aanbied dan gaat dat altijd wel naar de selectie en gewoon dat soort dingen. Ja dat is ook wel weer logisch. Ik zie daar bij mijn team C5 geen pijn in ofzo. [r.1].

Ook de ontwikkelingsmogelijkheden en de doorstroom van eigen jeugd was bij Winnen minder dan bij Sportief. Waarbij bij Sportief nadrukkelijk beleid wordt gevoerd om de doorstroom van eigen jeugd te promoten, was het bij Winnen vaak het geval dat spelers van buitenaf worden aangetrokken. Daardoor was er minder kans voor de eigen jeugd om in het eerste elftal te spelen. Een gevolg van deze verschillende visies op het *onderscheid tussen selectie en recreatie* was dat trainers verwachtten dat spelers bij Sportief meer *terugdoen* voor de vereniging dan de spelers bij Winnen. Trainers gaven aan dat bij Winnen de betrokkenheid van de vereniging bij spelers buiten de selectie minder is dus dat de jeugd ook minder betrokken is bij de vereniging. Bij Sportief gaven juist trainers aan dat ze verwachten van leden dat ze meer dan alleen lid zijn, omdat de vereniging ook veel voor hen doet.

Benadering van relatie

De zesde en laatste doelstelling was inzicht verkrijgen op welke manier trainers laten zien dat zij in sociaal opzicht betrokken zijn en respect hebben voor het persoonlijk welzijn en

vordering van de junioren. Op teamniveau waren trainers heel druk om de *verhouding presteren en zich goed voelen* in evenwicht te houden. De helft van de trainers wilde zijn team als groep laten voetballen waar presteren pas aan de orde is als de sfeer goed zit. De trainers hielden hier rekening mee door bij trainingen soms de groepen te splitsen op kwaliteit en andere keren juist de betere voetballers de mindere te laten ondersteunen. Dit deden ze ook omdat ze op individueel niveau wilden voorkomen dat de *druk de overhand* zou nemen waardoor spelers zouden stoppen met voetbal. Spelers ervoeren soms een te hoge druk die werd opgelegd door de verwachte prestatie. Ook was het voor trainers belangrijk om niet de eigen verwachtingen om te presteren de overhand te laten nemen en juist te kijken naar hoe het team zich manifesteerde:

Ja, ik had er op een gegeven moment echt de pest in maar ja die jongens bleven daar maar met een glimlach staan en dan denk je van.. ja, dan vind ik het ook goed.

Natuurlijk win ik liever alles, maar ja als die jongens het naar hun zin hebben dan vind ik het prima. [r.20].

Een aantal trainers gaven aan dat het belangrijk is dat spelers lekker kunnen ‘keuvelen’ en dat vooral het plezier hebben en willen werken voor elkaar voorop staat. Indien dit niet ging zoals de trainer dat voor ogen had, dan wilden ze in sommige gevallen hier en daar *letten en sturen op sfeer*. Ongeveer de helft van de trainers gaf aan de sfeer goed te houden en waar nodig de sfeer te veranderen. Spelers mochten elkaar niet naar beneden halen en ‘gezeik’ werd niet getolereerd op training. Het doel was voornamelijk om het team bij elkaar te houden en te laten presteren als team. Maar daarbinnen was voor trainers ook de *individuele begeleiding* van spelers van belang. Op individueel niveau was iedere speler belangrijk en was de trainer op de hoogte van wat het beste is voor hem/haar. Sommigen gaven aan dat ze nu vaak nog te weinig tijd hadden om spelers intensief te begeleiden en te stimuleren. Ook speelde het humeur van de spelers en *hoe ze zich voelden* mee in de benadering. Trainers hielden rekening met spelers wanneer zij het idee hadden dat spelers niet lekker in hun vel zaten. De *benadering van het team* was voor de meerderheid van de trainers belangrijk omdat ze belang hechten aan de waardering die ze kregen van spelers. Bovendien gaven ze aan dat de benadering van meisjes verschilde met die van jongens. Een enkele trainer beschreef dat meisjes minder snel onder de indruk waren dan jongens dus op een andere manier gemotiveerd moesten worden. Verder vonden trainers het belangrijk dat ze spelers evenveel kansen gaven op training en niet één bepaalde speler voorrang gaf. Het was zaak dat iedereen op een lijn zat hoewel de verschillen binnen het team nog best voor moeilijke situaties kon

zorgen. Om te zorgen dat dit allemaal ging zoals de trainers voor ogen hadden, waren ze druk bezig om *op de hoogte te zijn en te handelen* naar problemen die er speelden in het team. Bijna alle trainers hielden een oogje in het zeil en handelden indien zij dit nodig achtten. Trainers interesseerden zich in mogelijk problematische thuissituaties zodat ze sensitief op training konden handelen. Als er ruzies waren binnen het team werden deze bijvoorbeeld eerst intern opgelost, maar hielden ze de optie open om gesprekken met ouders erbij aan te gaan:

Ja, er is vorig jaar een jongen uit de C1 gestapt die kon niet zo goed bonden met zijn maatjes in het team terwijl het best wel een lief en leuk elftal was. Dat had hij al eerder aangegeven en toen hebben wij gekeken hoe kunnen we dit zo goed mogelijk doen of veranderen. De omstandigheden zo goed mogelijk maken en toen heeft hij het nog een tijdje geprobeerd en we hebben er nog dingen aan geprobeerd te doen. [r.3].

Het was niet altijd aan de trainers dat iemand stopte met voetbal, maar in enkele gevallen waren trainers wel van mening dat bepaalde spelers *niet in hun team thuis hoorde*. Spelers zouden niet op hun plek zitten omdat ze zich niet meer goed ontwikkelden, dus dat het beter voor ze was om een stap hoger te gaan. Andere trainers gaven aan dat sommige spelers niet de juiste instelling hadden die bij een teamsport hoorde.

Discussie

De algemene doelstelling van dit onderzoek was: ‘Inzicht verkrijgen in de visie op en benadering van trainers ten aanzien van jeugdparticipatie, zodat aandachtspunten geformuleerd kunnen worden voor de curricula van de trainersopleiding van de KNVB’.

De eerste doelstelling van deze studie was inzicht verkrijgen in of trainers de jeugd competent genoeg achten voor jeugdparticipatie. De meeste trainers vonden de jeugd competent genoeg voor jeugdparticipatie. Opvallend was dat trainers op teamniveau een tweedeling maakten van het team op basis van competentie en daarmee lieten zien dat ze goed op de hoogte waren van de capaciteit van het team. Bijna alle trainers gaven aan dat een deel van zijn team goed in staat was doeltreffend om te gaan met zijn/haar omgeving en een deel niet (Deci & Ryan, 2000). Elke speler werd gezien als een individu waardoor de mogelijkheden om meer te participeren ook verschillen per persoon. Trainers gaven op individueel niveau aan dat wanneer een speler goed in de groep ligt en sociaal sterk is, ze beter kan participeren dan wanneer ze wat terughoudender is en mindere sociale capaciteiten heeft. Het was opmerkelijk dat er geen verschil zichtbaar was in visie op competenties van A-junioren als op C-junioren terwijl A-junioren gemiddeld vier jaar ouder en verder in hun ontwikkeling zijn. Aannemelijk zou zijn dat A-junioren beter in staat werden geacht om meer

te participeren dan C-junioren. Verwacht werd dat trainers de jeugd niet in staat zouden achten om jeugdparticipatie eigen te maken omdat trainers weinig tot geen begeleiding krijgen in het pedagogisch ondersteunen van junioren en het geven van training (Buisman, 2004; Schilp, 2010; Stichting NSA, 2012; Smoll & Smith, 2006; Verwey-Jonker Instituut, 2011). Geconcludeerd kan worden dat trainers beter op de hoogte zijn van de competenties die spelers bezitten in zijn team dan vooraf verwacht werd, maar ze ook aangeven dat niet de gehele jeugd geschikt is voor het eigen maken van jeugdparticipatie. Kenmerken van een kind dat in staat wordt geacht om meer te participeren, zijn sociale vaardigheden en de relatie met zijn team.

De tweede doelstelling was inzicht verkrijgen in hoeverre en op welke wijze een trainer de jeugd stimuleert in zijn/haar competenties om meer te participeren. Het merendeel van de trainers gaf op individueel en teamniveau aan dat ze spelers meer wilden leren dan alleen voetbal. Het voetbalveld is een leerschool voor sociale ontwikkeling en trainers stimuleren spelers in het eigen maken van vaardigheden die van toepassing kunnen zijn in een latere carrière. Het was opvallend dat ook de trainers die een trainersopleiding hadden gevolgd, en dus meer kennis van voetbaltechnische oefeningen hadden, het belangrijk vonden om spelers meer te leren dan alleen voetbal. Hierbij moet wel vermeld worden dat trainers het ook heel vaak op basis van eigen voorkeur en kennis invulden (Stichting NSA, 2012; Verwey-Jonker Instituut, 2011). Verwacht werd dat trainers het belangrijker vonden om spelers belangrijke levenslessen mee te geven in plaats van voetbaltechnische vaardigheden (Gould et al., 2007). Er kan geconcludeerd worden dat hier zeker sprake van is en dat trainers zeggen zich actief in te zetten om spelers meer bagage mee te geven. Naast het stimuleren van de competenties van kinderen, vonden trainers het belangrijk dat junioren meer deden dan alleen voetballen. Ze gaven aan dat op verenigingsniveau jeugdparticipatie gezien kan worden als een onderdeel van het bestaan van een vereniging. De jeugd kan taken op zich nemen zoals training geven of wedstrijden fluiten van andere teams. Een kanttekening hierbij is dat trainers soms wel hun vraagtekens zetten bij het leerpotentieel van spelers omdat die soms de beleving hebben dat ze genoeg doen.

De derde doelstelling was inzicht verkrijgen in of trainers van mening zijn dat ze de jeugd genoeg sociale steun bieden om jeugdparticipatie eigen te maken en of zij hier ook toe gemotiveerd zijn. Eén vierde van de trainers gaf aan dat de jeugd genoeg vrijheid krijgt en in sommige gevallen zelfs te veel vrijheid. Op individueel en teamniveau resulteerde te veel vrijheid zich in mondige en individualistische spelers die andere teamgenoten overstemden en

daardoor beperkten. Ook gaven trainers aan dat de mate van participeren bij de jeugd ligt en niet bij de vereniging of henzelf als trainer. Verwacht werd dat trainers weinig vrijheid boden aan de jeugd omdat ze van mening waren dat zij beter de ruimte konden invullen (Kirshner, 2007). Wat opvallend was, was dat enkele trainers inspraak juist als meerwaarde zagen aan het geven van een training. Ze vonden dat spelers vaak beter op de hoogte waren van wat er getraind moest worden. Aan de hand hiervan kan geconcludeerd worden dat trainers juist graag zien dat de jeugd vrij is om zelfstandig te handelen zonder hier druk op uit te oefenen. De tweede vraag was of trainers vonden dat de jeugd gemotiveerd was om meer te participeren. Hier konden geen verwachtingen van te voren voor worden gegeven. Hierin was een duidelijke tweedeling te maken. Trainers beschreven op individueel niveau dat ze zowel gemotiveerde als niet-gemotiveerde spelers in hun team hadden. Een deel van het team vond het leuk om training te geven of kwamen met goede ideeën bij de training (Buisman, 2004). Het andere deel komt alleen om te ‘consumeren’ en verwacht dat de trainer de training geeft omdat hij daarvoor is aangesteld.

De vierde doelstelling was inzicht verkrijgen in hoeverre en op welke manier trainers een beroep doen op de autonomie van de jeugd zonder druk uit te oefenen. Trainers gaven op teamniveau aan dat ze in eerste instantie de spelers het zelf lieten regelen en legden de verantwoordelijkheid bij hen neer. Ze moesten zelfstandig een training leiden of oefeningen voordoen en uitleggen. Dit ligt in lijn met wat Jonker en collega's (2010) zeggen. Zij beschrijven dat trainers autonomie kunnen stimuleren door aan spelers te vragen waarom bepaalde oefeningen gedaan worden en ze verschillende opties te geven. Maar trainers gaven ook aan dat zij de training bepalen en de lijnen uit zetten. Dit komt weer overeen met wat Hilhorst en collega's (2014) beschrijven dat trainers in de praktijk het vaak lastig vinden om deze vaardigheden te beheersen. Daarnaast gaven diverse trainers aan dat ze niet schromen om de regie terug te pakken indien de training niet naar wens gaat. Dit zou kunnen wijzen op schijnparticipatie (Hart, 1992) waarbij trainers pretenderen de jeugd autonoom te laten handelen terwijl in de praktijk zij nog steeds de regie hebben. Verwacht werd dat trainers de spelers minimale verantwoordelijkheid gaven en in de meeste gevallen zij zelf de regie in handen hielden. Hoewel het doet voorkomen dat hier sprake was van schijnparticipatie, zijn er meerdere trainers die het van fundamenteel belang vonden dat spelers leerden om te gaan met zelfstandigheid. Eigen teamgenoten laten corrigeren en zelf laten nadenken over oefeningen en opstellingen zijn daar voorbeelden van. Daarom kan geconcludeerd worden dat diverse trainers aangeven de regie te bepalen maar dat het overgrote deel een beroep doet op de

zelfstandigheid van de jeugd. De tweede verwachting was dat selectietrainers vaker de regie in handen hielden omdat ze vaak een betere opleiding genoten hadden dan trainers van recreatie-teams en omdat ze meer ervaring hadden met training even (Philippaerts et al., 2008). Hiervan was geen sprake want zowel bij Sportief als bij Winnen gaven trainers in selectieteams aan de regie uit handen te geven. Wat hierbij wel opgemerkt moet worden is dat over de gehele situatie gekeken trainers bij Winnen vaker de regie in handen hielden dan bij Sportief. Dit kan wederom duiden op het feit dat Winnen hoger speelde en dus beter opgeleide trainers hadden die graag de regie in handen wilden hebben (Philippaerts et al., 2008).

De vijfde doelstelling was inzicht verkrijgen in of trainers van mening zijn dat zij in sociaal opzicht voldoende betrokken zijn, respect hebben voor het persoonlijk welzijn en vordering van hun junioren. Bijna alle trainers waren het op teamniveau over eens dat de sfeer aan de basis staat van het voetbal. Het was voor elke trainer een belangrijke taak om spelers als team samen te laten werken en ze betrokken te maken. Op individueel niveau waren trainers intensief bezig om spelers deel uit te laten maken van een hecht team waarin iedereen een ander waardeert en waar gedachten gedeeld kunnen worden met andere teamgenoten en met henzelf (Van den Broeck et al., 2009). Ook waren ze zich bewust van het ontwikkelingspad wat de jeugd aflegt via zijn voetbalcarrière. Trainers waren van mening dat zij zowel op voetbaltechnisch gebied als sociaalpsychologisch gebied kinderen aan het opleiden zijn en ze zijn zich daardoor bewust van hun opvoedkundige rol (Buisman, 2004; Jonker et al., 2010; Fraser-Thomas et al., 2005). Verwacht werd dat trainers naar hun mening voldoende betrokken waren bij de sfeer en zich interesseerde in individuele spelers. Geconcludeerd kan worden dat trainers zich inderdaad voldoende betrokken voelen op sociaal gebied en tonen interesse voor de ontwikkeling van individuele spelers. Daarnaast werd verwacht dat trainers van niet-selectieteams zich inzetten voor een gelijke behandeling van selectie en niet-selectie. Op verenigingsniveau gaven trainers aan dat er in sommige gevallen sprake is van een ongelijke behandeling. Zo zouden selectieteams meer aandacht krijgen in de vorm van onder andere betere trainers, betere velden en betere speeltijden (Philippaerts et al., 2008). Bij Sportief werd dit verschil erkend en gezien als logisch, dus was hier geen onvrede over. Bij Winnen zat hier meer wrok en gaven trainers aan dat recreatie teams vaak aan hun lot werden overgelaten. Een verklaring hiervoor kan zijn dat Winnen meer prestatiegericht is ingesteld waardoor het aannemelijker is dat er meer aandacht naar de selectie gaat (Philippaerts et al., 2008). Bij Winnen spelen ze op een hoger niveau voetbal dan bij Sportief

en zijn er andere belangen. Daarnaast gaven trainers aan dat ook de doorstroom mogelijkheden voor de eigen jeugd naar het eerste elftal beperkt zijn. Geconcludeerd kan worden dat trainers zich inzetten voor gelijke behandeling, maar is er een verschil in acceptatie tussen beide verenigingen wat mogelijk te maken heeft met het prestatiegerichte beleid en cultuur van Winnen.

De zesde en laatste doelstelling was inzicht verkrijgen op welke manier trainers laten zien dat zij in sociaal opzicht betrokken zijn en respect hebben voor het persoonlijk welzijn en vordering van de junioren. Op teamniveau gaven trainers aan dat ze zich inzetten voor een goede sfeer en waar nodig hierop ook bijsturen. Dat spelers zich goed voelden was voor trainers belangrijker dan het presteren. Trainers stonden op individueel niveau open voor het delen van problemen of ideeën en praten veel met spelers om op de hoogte te zijn van wat er speelt onder de kinderen (Jacobs & Loderus, 2013). Gesprekken aangaan en spelers bij elkaar zetten om problemen uit te praten was iets wat elke trainer deed binnen zijn team. Ook gaven trainers aan dat het belangrijk is dat meisjes een specifieke benadering hebben hoewel ze dit nu nog op eigen kennis invullen (Buisman, 2004). Verwacht werd dat trainers zich bewust waren van wat er speelt in zijn team en waar nodig hier ook naar handelt. De conclusie die hieruit getrokken kan worden is dat trainers heel betrokken zijn bij het team, initiatief nemen om de sfeer goed te houden en indien ze dat nodig achten te handelen om de sfeer binnen het team weer naar behoren te krijgen.

Resumerend

De algemene doelstelling van dit onderzoek was inzicht verkrijgen in de visie op en benadering van trainers ten aanzien van jeugdparticipatie, zodat aandachtspunten geformuleerd kunnen worden voor de curricula van de trainersopleiding van de KNVB. Op individueel niveau waren trainers het er over eens dat er mogelijkheden zijn voor jeugdparticipatie. Trainers waren heel betrokken bij spelers en stimuleerden hen om aan te geven hoe ze zich voelen en wat ze willen verbeteren. Dit sluit aan bij de literatuur waarin werd gesteld dat het belangrijk is dat trainers open staan voor het delen van problemen en ideeën en veel praten met spelers om op de hoogte te zijn van wat er speelt onder de kinderen (Jacobs & Loderus, 2013). De intentie van trainers om spelers meer te leren dan alleen voetbal en vaardigheden mee te geven voor op later leeftijd, ligt ook in lijn met de literatuur. Hierin werd aangegeven dat trainers waarden hechten aan het aanleren van belangrijke levenslessen naast de voetbalvaardigheden (Gould et al., 2007). Op teamniveau waren trainers verdeeld over de mogelijkheden van jeugdparticipatie. Zo vonden trainers dat een deel van de jeugd

wel in staat was om een training te leiden maar een deel ook niet. Deze visie en benadering is op dit moment louter ingevuld door eigen inzichten (Stichting NSA, 2012; Verwey-Jonker Instituut, 2011) omdat er geen pedagogische begeleiding is voor trainers (Buisman, 2004; Schilp, 2010; Stichting NSA, 2012; Smoll & Smith, 2006; Verwey-Jonker Instituut, 2011). Verder gaf het overgrote deel van de trainers aan dat ze de jeugd ruimte boden om te participeren en de verantwoordelijkheid bij hen neerlegde. Hierbij moet echter wel vermeld worden dat trainers die een trainingscursus hadden gevolgd (Kirshner, 2007; Philippaerts et al., 2008) vaker de regie in handen hielden zodat er sprake was van schijnparticipatie (Hart, 1992). Tot slot gaven trainers op teamniveau aan dat een deel van de jeugd gemotiveerd was (Buisman & Baar, 2015) om meer te participeren, maar dat er ook nog een deel niet mee bezig was of op zat te wachten. Op verenigingsniveau waren de meningen verdeeld ten aanzien van jeugdparticipatie. Een deel van de trainers zag graag dat de jeugd betrokken en ingezet werd voor het geven van training of andere taken die van belang waren voor de vereniging. Het zijn aanwinsten voor de vereniging en dus zouden ze gestimuleerd moeten worden om volwaardig te participeren (Hart, 1992). Hoewel trainers jeugdparticipatie zien als een onderdeel van het bestaan van de vereniging zetten, ze hun vraagteken bij het leerpotentieel van de leden. Tot slot waren ze van mening dat het niet verplicht zou moeten worden omdat de jeugd tegenwoordig al druk bezet is met school, vrienden en werk.

Methodische kanttekeningen

In het onderzoek moest er rekening gehouden worden met een aantal methodische beperkingen: Ten eerste waren de respondenten niet random geselecteerd. Bij Sportief heeft het bestuur een lijst opgesteld van trainers die het meest voor de hand lagen om te interviewen (Robson, 2005).

Een ander probleem bij deze doelgroep was dat er weinig teams zijn. Vaak zijn de A-, B- en C-teams uitgedund door uitstroom tot een kleine groep. Alleen bij grote voetbalverenigingen zou deze groep misschien groter zijn. Aangezien het doel was om rond de 15 respondenten per vereniging te interviewen, is bij Sportief bijna elke trainer geïnterviewd die mogelijk was. Van een groep van iets meer dan 20 trainers zijn er 15 trainers geïnterviewd. Bij Winnen was hier minder sprake van omdat deze vereniging groter was en er minder interviews zijn afgenomen.

Verder is deze studie een beschrijving van een ‘goede praktijk’ waardoor er niet gesproken kan worden van statistische generalisatie (Baarda et al., 2009; Boeije, 2010). Sportief is een vooruitstrevende vereniging als het gaat om jeugdparticipatie. Het beleid, de

trainers en de cultuur op de vereniging zorgde voor een optimale omgeving voor een participerende jeugd. Om deze reden kan Sportief in veel gevallen niet vergeleken worden met andere verenigingen omdat daar waarschijnlijk de mate van jeugdparticipatie lager ligt.

Daarnaast waren de interviews inhoudelijk verschillend, hoewel ze aan de hand van de zelfde topiclijst zijn afgenomen. Een verklaring hiervoor is een verschil van interviewvaardigheden. De interviews bij Sportief zijn afgenomen door de auteur van deze studie en de interviews bij Winnen door een bachelor student. De persoonlijkheid van de onderzoekers heeft een dusdanige invloed gehad op de interviews waardoor het analyseren en vergelijken lastig was. De inhoud verschilde op sommige punten veel van elkaar.

Tot slot is het belangrijk om te vermelden dat aan de hand van dit onderzoek geen uitspraken gedaan kunnen worden over het daadwerkelijke gedrag en aanpak van jeugdvoetbaltrainers. In het onderzoek van Fraser-Thomas, Côté en Deakin (2005) en Smoll en Smith (1991) blijkt dat de perceptie van trainers over hun eigen gedrag vaak afwijkt van die van andere. In deze studie is het gedrag enkel bevraagd en niet geobserveerd. In een vervolgonderzoek zouden de spelers als respondent kunnen dienen om hun inzichten te vergelijken met die van de trainers. Verder zou een vervolgonderzoek grootschaliger en kwantitatief moeten zijn om meer draagvlak te krijgen binnen de KNVB. De KNVB richt zich op het bereiken van grote aantallen leden (KNVB, 2014) waardoor kwalitatief onderzoek hier geen prioriteit heeft. Tot slot is het interessant om de bevindingen op kleine schaal te vergelijken met de bevindingen uit een grootschaliger onderzoek voor statistische generalisatie (Boeije, 2010).

Implicaties

Uit de interviews kwam naar voren dat trainers vaak de sociale en pedagogische invulling van de training naar eigen inzicht doen. Trainers die een opleiding hadden genoten gaven aan dat ze hier enkel training kregen in het overbrengen van voetbaltechnische aspecten (Baar, 2003; KNVB, 2013; Smoll & Smith, 2006; Stemkens, 2013; Verwey-Jonker, 2011). Gezien de opvoedkundige taak van de trainer (Buisman, 2004) is het raadzaam om meer aandacht te besteden aan het sociaal-emotioneel leiding geven van kinderen door trainers. Trainers handvatten en alternatieven bieden kan zorgen dat ze beter in staat zijn de rol als opvoeder te bekleden naast die van een trainer omdat ze deze rol nu nog naar eigen inzicht invullen (Stichting NSA, 2012; Verwey-Jonker Instituut, 2011). De intentie bij trainers is er om spelers meer te leren dan alleen voetbal (Buisman, 2004). Ze willen spelers leren met elkaar om te gaan en op te leiden voor de toekomst. Trainers willen spelers assertiever maken

of zijn druk bezig ze in teamverband te laten samenwerken omdat men later in het werkveld ook vaak in een teamverband werkt. Het belang hiervan aanduiden in een cursus kan structuur bieden aan de training. Een handleiding met pedagogische vuistregels zoals de manier van communiceren of de wijze van benaderen kan bijdrage aan de pedagogische kwaliteit van een trainer. Tot slot wordt aanbevolen om pedagogische concepten vast te leggen in het beleid dat de KNVB schrijft voor de vereniging zodat er structuur komt in de sociaal-emotionele begeleiding van kinderen.

Het invullen van de training gebeurt dus vaak naar eigen inzicht (Stichting NSA, 2012; Verwey-Jonker Instituut, 2011). Trainers zijn vaak niet op de hoogte dat ze veel invloed hebben op het ontwikkelen van competenties, het stimuleren van autonomie en de relatie die ze hebben met spelers. Als spelers namelijk voldoen aan deze behoeften wordt er een omgeving gecreëerd waar het kind optimaal kan functioneren, gemotiveerd is, inzet toont en goed in zijn vel zit (Van den Broeck et al., 2009). Hoewel een aantal trainers zich nadrukkelijk inzet voor het stimuleren en opleiden van trainers is een deel hier minder mee bezig en vindt dat de jeugd hier niet tot in staat is. Trainers inzicht bieden in waar kinderen toe in staat zijn zou kunnen leiden tot sensitiever trainen. Het is opmerkelijk dat trainers niet meer vertrouwen in de competenties van A-junioren hebben dan in die van C-junioren. Ze geven aan dat beide groepen evenveel instaat zijn tot meer te participeren terwijl verwacht mag worden dat A-junioren dit beter kunnen. Het is hierdoor mogelijk dat A-spelers eventueel te weinig geprikkeld worden en te weinig zelfstandigheid ervaren. Dit kan negatieve invloed hebben op de competentiebeleving, de motivatie, het zelfvertrouwen en het plezier van spelers (Weiss, 1995). Het wordt daarom aanbevolen om in een trainerscursus globaal aan te geven welke mogelijkheden bij welke leeftijdsgroep past. Zo zou verwacht kunnen worden van een A-junior dat hij een training leidt terwijl het voordoen en uitleggen van een oefening meer bij een C-junior past.

Trainers gaven ook aan dat ze het lastig vonden om de C-jeugd te trainen. Deze groep zat midden in de puberteit en voor sommige trainers viel dit tegen. Ze waren gewend om een meer zelfstandig A-elftal te trainen en waren verrast door het niveau van de C. Ook de verschillen binnen het team bij C-elftallen waren heel groot. Trainers vonden het lastig om eerste en tweedejaars op één lijn te krijgen omdat ze vaak niet met elkaar overweg konden. Dit bleek een terugkomend fenomeen te zijn waarbij trainers aangeven niet goed om te kunnen gaan met de sociale verstandhouding in het team. Daarom wordt aanbevolen om in

een trainerscursus meer aandacht te besteden aan de sociale vaardigheid voor trainers omdat ze aangeven dit bij de C-leeftijd als een probleem te ervaren.

De mate van het uit handen geven van de regie werd door selectietrainers anders benaderd. Zo waren ze van mening dat zij opgeleid waren dus beter in staat waren om een goede training neer te zetten (Kirshner, 2007; Philippaerts et al., 2008). Het blijkt dat hoe hoger het prestatieniveau hoe minder trainers de regie uithanden geven. Het is echter zo dat goed opgeleide trainers ook vaak de voetbaltechnische vaardigheden links laten liggen en zich juist richten om belangrijke levenslessen (Gould et al., 2007). Het is daarom interessant om in vervolgonderzoek de verschillende visie en benadering van selectiespelers te vergelijken met die van niet-selectietrainers.

Specifieke aandacht voor benadering van meisjes. Vooral bij Sportief waar de meisjes/jongens verhouding één op drie is geven trainers aan dat de benadering van meisjes dusdanig veel verschilt dan die van de jongens. Trainers van meisjesteams geven aan dat ze de speelsters heel anders benaderen omdat ze anders de ‘interesse’ verliezen. Het is binnen de KNVB een snel groeiende tak van sport, alleen is hier nog geen sensitief beleid voor geschreven. In 2013 telde de KNVB 127.000 voetballende meisjes en vrouwen en in 2014 had de KNVB 137.525 vrouwelijke leden (KNVB, 2014). Meisjes hebben een andere passie, drijfveer en steken anders in elkaar. Het wordt daarom aanbevolen om in de trainerscursus een module in te bouwen die zich apart richt op meisjes.

Tot slot kan afgevraagd worden of het aan de trainers is om deze opvoedkundige taak uit te voeren. Trainers hebben een cruciale rol in de ontwikkeling van kinderen (Benson, 2006; Guivernau & Duda, 2002; Rutten et al., 2008). Maar ze hebben zo hun bedenkingen in hun rol als opvoeder. Enkel zeggen ze dat het niet hun taak is om kinderen om te vormen maar dat ze spelers alleen kunnen aanspreken op het gedrag. Ook geven ze aan dat ze kinderen maar drie keer in de week anderhalf uur zien. Zij vragen zich af in hoeverre je de kinderen dan kan opvoeden. is het reëel om af te vragen of dit verwacht kan worden van trainers met de gegeven argumenten van de respondenten. Voetbaltrainers die training gaan geven worden vaak niet geleid door intenties om spelers op te gaan voeden, maar om ze te leren voetballen. Toch wordt steeds explicieter de opvoedkundige rol en de socialisatie van kinderen in de sport beschreven (Buisman, 2004). Trainers zijn zich niet altijd bewust van deze rol maar ze beïnvloeden het kind (on)bewust waardoor de opvoedkundige taak niet ontkend kan worden (Buisman, 2004).

Literatuur

- Álvarez, M. S., Balaguer, I., Castillo, I., & Duda, J. L. (2009). Coach Autonomy Support and Quality of Sport Engagement in Young Soccer Players. *The Spanish Journal of Psychology*, 12, 138-148. doi:10.1017/S1138741600001554
- Baar, P. (2002). *Cursushandleiding training kwalitatieve analyse voor pedagogen*. Utrecht: Universiteit Utrecht.
- Baar, P. L. M. (2003). Sportuitval en sportparticipatie van jeugdigen. Een integrale beschouwing. In: J. Bovend'eerd, R. Geertzen, J. Koevoets, & H. van der Loo (red.) *Zorg voor jeugdsport: Opstellen over beleid en praktijk* (pp. 63-74). Nieuwegein/'s-Hertogenbosch: Arko Sports Media/NKS.
- Baarda, D. B., Goede, M. P. M. de, & Meer-Middelburg, A. G. E., van der. (1996). *Basisboek open interviewen*. Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers.
- Baarda, D. B., De Goede, M. P. M., & Teunissen, J. (2009). *Basisboek kwalitatief Onderzoek*. Groningen, Houten: Wolters-Noordhoff B.V.
- Baarda, D. B. (2010). *Research: This is it! Guidelines for setting up, doing and evaluating quantitative and qualitative research* (1st ed.). Groningen, Houten: Noordhoff B.V.
- Baumeister, R. F., & Leary, M. R. (1995). The need to belong: Desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation. *Psychological bulletin*, 117, 497-529. doi:10.1037/0033-2909.117.3.497
- Benson, P. L. (2006). *All kids are our kids*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Biesta, G., Stams, G., Dirks, E., Rutten, E., Veugelers, W., & Schuengel, C. (2001). Does sport make a difference? An exploration of the impact of sport on the social integration of young people. In J. Steenbergen, P. De Knop, A. H. F. Ellings (Eds.), *Values en norms in sport* (pp. 95-116). Oxford: Meyer and Meyer sport.
- Boeije, H. (2005). *Analyseren in kwalitatief onderzoek*. Amsterdam: Boom Onderwijs.
- Boeije, H. R. (2010). *Analysis in qualitative research*. London: Sage.
- Buchanan B. R., Miller F. G., & Wallerstein N. B. (2007). Ethical issues in community based participatory research: Balancing rigorous research with community participation in community intervention studies. *Progress in Community Health Partnerships*, 1, 153-160. doi:10.1353/cpr.2007.0006
- Buisman, A. (2004). Opvoeding in en door sport. *Pedagogiek*, 24, 310-324. Verkegen van <http://www.pedagogiek-online.nl/index.php/pedagogiek/article/viewFile/247/246>

- Buisman, A. & Baar, P. (2015). *Jeugdparticipatie als uitdaging van de sport*. Utrecht: Universiteit Utrecht.
- DeCharms, R. (1968). *Personal causation: The internal affective determinants of behavior*. New York: Academic Press.
- Deci, E. L. (1971). Effects of externally mediated rewards on intrinsic motivation. *Journal of personality and social psychology*, 18, 105-115. doi:10.1037/h0030644
- Deci, E. L. & Ryan, R. M. (2000). The 'what' and 'why' of goal pursuits: Human needs and the self determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11, 227-268. doi:10.1207/S15327965PLI1104_01
- De Winter, M. (1995). *Kinderen als medeburgers: Kinder- en jeugdparticipatie als maatschappelijk opvoedingsperspectief*. Utrecht: Tijdstroom.
- De Winter, M. (2005). *Democratieopvoeding versus de code van de straat*. Utrecht: Universiteit Utrecht.
- De Winter, M. (2007). Opvoeding, onderwijs en jeugdzorg in het algemeen belang: De noodzaak van een democratisch-pedagogisch offensief. In: P. A. H. Van Lieshout, M. S. S. Van der Meij, & J. C. I. De Pree (Red.), *Bouwstenen voor een betrokken jeugdbeleid*. Amsterdam: University Press.
- De Winter, M. (2011). *Verbeter de wereld, begin bij de opvoeding: Vanachter de voordeur naar democratie en verbinding*. Amsterdam: SWP.
- De Winter, M. (2012). *Socialization and Civil Society: How parents, teachers and others could foster a democratic way of life*. Rotterdam: Sense Publishers.
- De Winter, M., Kronenman, M., & Baerveldt, C. (1999). The social education gap report of a Dutch peer-consultation project of family policy. *British Associations for Social Workers*, 29, 903-914. doi:10.1093/bjsw/29.6.903
- Fraser-Thomas, J. L., Côté, J., & Deakin, J. (2005). Youth sport programs: An avenue to foster positive youth development. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 10, 19-40. doi:10.1080/1740898042000334890
- Gould, D., Collins, K., Laurer, L., & Chung, Y. (2007). Coaching life skills through football: A study of award winning football coaches. *Journal of Applied Sport Psychology*, 19, 16-37. doi:10.1080/10413200601113786
- Guivernau, M., & Duda, J. (2002). Moral atmosphere and athletic aggressive tendencies in young soccer players. *Journal of Moral Education*, 31, 67-85. doi:10.1080/03057240120111445

- Hart, R. A. (1992). *Children's participation: From tokenism to citizenship*. Florence: Innocenti Essays.
- Hilhorst, J., Van Veldhoven, N., Jacobs, F., Theeboom, M., & J. Steenbergen (2014) *Trainer-kind INterACTIE: Onderzoek naar het gedrag van trainer/coaches en de betekenis ervan voor de ontwikkeling van kinderen in de Nederlandse wedstrijd sport*. Nijmegen: BlackBoxPublishers.
- Jacobs, F., & Loderus, A. (2013). Veilig schoolklimaat. *Lichamelijke opvoeding*, 11, 4-6. Verkregen van <https://www.kennisbanksportenbewegen.nl/?file=3666&m=1422883368&action=file.download>
- Jonker, L., Elferink-Gemser, M., Toerin, T., & Visscher. (2010). Academic performance and self-regulatory skills in elite youth soccer players. *Journal of Sport Sciences*, 8,1-10. doi:10.1080/02640414.2010.516270
- Jurrius, K. (2012). *Uit de spagaat: Naar een kwaliteitsraamwerk voor participatief jongeren onderzoek*. Amsterdam: Ipskamp Drukkers B.V.
- Kirshner, B. (2007). Youth activism as a context for learning and development. *American Behavioral Scientist*, 51, 367-379. doi:10.1177/0002764207306065
- Kloos, S. & Hilhorst, J. (2004). *Junior. Niet alleen spelen, maar ook trainen/coachen, begeleiden, fluiten en organiseren*. Zeist: KNVB.
- KNVB (2003). *Evaluatie WhoZnext*. Zeist: KNVB.
- KNVB (2007). *Visie van de KNVB op het (beter) leren voetballen*. Zeist: KNVB. <http://trainers.voetbal.nl/voetbaltechnisch/knvb-voetbalvisie>
- KNVB (2009). *Samen scoren: Beleidsplan voetbal 2009-2014*. Zeist: KNVB. Verkregen van http://bin617.websitevoetbal.nl/sites/knvb.nl/files/Jaarverslag/2012/pdf/KNVB_Beleidsplan%20voetbal%202009-14%20Samen%20Scoren.pdf
- KNVB (2014). *Voetbal om van te houden: Beleidsplan 2014-2018*. Zeist: KNVB. Verkregen van <http://www.knvb.nl/nieuws/district/35766/beleidsplan-2014-%E2%80%932018-voetbal-om-van-te-houden>
- Kroesemeijer, S., & Groenestein, T. (2013). *Motieven voor uitstroom van leden*. Zeist: KNVB.
- Larson, R. W. (2000). Toward a psychology of positive youth development. *American Psychologist*, 55, 170-183. doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.170

- Masten, A.S. (2011). Resilience in children threatened by extreme adversity: Frameworks for research, practice, and translational synergy. *Development and psychopathology*, 23, 493-506. doi:10.1017/S0954579411000198
- Minkler, M. & Wallerstein, N. (2003). Introduction to community-based participatory research. In M. Minkler, & N. Wallerstein (Eds.), *Community-based participatory research for health* (pp. 5-19). United States of America: PB printing.
- Philippaerts, R., Vansteenbrugge, P., & Vaeyens, R. (2008). Jeugdsport: Het kind staat centraal. *Larcier*, 2, 116-118. Verkregen van <http://www.kekidatabank.be/docs/Publicaties/2008%20PHILIPPAERTS%20VANSTEENBRUGGE%20VAAEYENS%20Jeugdsport%20het%20kind%20staat%20centraalpdf>
- Raad voor de Maatschappelijke Ontwikkeling (2008). *Tussen flaneren en schofferen: Een constructieve aanpak van het fenomeen hangjongeren*. Den Haag.
- Rijksoverheid. (2010). *Kabinetsvisie: Perspectief voor jeugd en gezin*. Den Haag. Verkregen van <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2010/04/09/perspectief-voor-jeugd-en-gezin.html>
- Robson, C. (2005). *Real world research*. United States of America: Blackwell Publisher.
- Rutten, E. A., Deković, M., Stams, G. J. M., Schuengel, C., Hoeksma, J. B., & Biesta, J. J. (2008). On- and off-field antisocial and prosocial behavior in adolescent soccer players: A multilevel study. *Journal of Adolescence*, 31, 371-387. doi:10.1016/j.adolescence.2007.06.007
- Rutten, E., Stams, G. J. M., Biesta, G. J. J., Schuengel, C., Dirks, E., & Hoeksma, J. B. (2007). The contribution of organized youth sport to antisocial and prosocial behavior in adolescent athletes. *Journal of Youth and Adolescence*, 36, 255-264. doi:10.1007/s10964-006-9085-y
- Rutten, E., Stams, G., Deković, M., Schuengel, C., Hoeksma, J., & Biesta, G. (2004). Jeugdsport en morele socialisatie: Effecten van fair-play, sociomoreel redeneren, moreel klimaat en relationele steun van de trainer op anti- en sociaal gedrag in en om het veld. *Pedagogiek*, 24, 324-341. Verkregen van <http://www.pedagogiek-online.nl.proxy.library.uu.nl/index.php/pedagogiek/article/viewFile/248/247>
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Intrinsic and extrinsic motivations: Classic Definitions and New Directions. *Educational Psychology*, 25, 54-67. doi:10.1006/ceps.1999.1020
- Schilp, L. (2010). *Pedagogische kwaliteit in talenttrainingen van de KNGU*. (Master Thesis). Utrecht: Universiteit Utrecht.

- Smoll, F.L., & Smith, R.E. (2006). Conducting sport psychology training programs for coaches: Cognitive-behavioral principles and techniques. In J.M. Williams (Ed.), *Applied sport psychology: Personal growth to peak performance* (pp. 458-480). Boston: McGraw-Hill.
- Stemkens, I. (2013). *Ervaren pedagogische proceskwaliteit van jeugdvoetbaltrainers in Nijmegen*. (Master Thesis). Utrecht: Universiteit Utrecht.
- Stichting NSA (2012). *Naar een sportief sportklimaat. Plezier in de sport voor iedereen*. Bilthoven: Stichting NSA.
- Van den Broeck, A., Vansteenkiste, M., De Witte, M., & Andriessen, M. (2009). De Zelf Determinatie Theorie. Kwalitatief goed motiveren op de werkvloer. *Gedrag & Organisatie* 2009-22, 4, 316-334. Verkregen van <http://www.psychopraktisch.nl/pages/docs/Kwalitatief%20goed%20motiveren%20op%20de%20werkvloer%20Van%20den%20Broeck,%202009.pdf>
- Van Groeningen, H. (2005). Evaluatieverslag WhoZnext op Mytylscholen 2004-2005. *Nederlands: Instituut voor Sport en Beweging (NISB)*.
- Van Rossum, J. (2006). De talentvolle sporter gevolgd in de tijd: Wie houdt het vol? *Sportgericht*, 60, 4-8. Verkregen van <http://www.coachesdienooitverliezen.nl/informatie/downloads/>
- Verdonschot, S. (2014). *De beleving van junioren ten aanzien van jeugdparticipatie binnen amateur voetbal verenigingen*. (Master Thesis) Utrecht: Universiteit Utrecht.
- Verstuyf, J. & Vansteenkiste, M. (2008). Van moeten naar willen: Motivatiewerk in de bijzondere jeugdzorg. *Psychopraxis*, 10, 152-157. doi:10.1007/BF03077556
- Verwey- Jonker Instituut (2011). *De publieke waarde van sport*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.
- Weijers, I. (2001). *De creatie van het mondige kind: Geschiedenis van pedagogiek en jeugdzorg*. Amsterdam: SWP.
- Weiss, M. R. (1995). Children in sport: An educational model. In S. M. Murphy (Ed.). *Sport Psychology Interventions* (pp. 39-70). Champaign, IL.: Human Kinetics.
- Zimmermann, M. A., Bingenheimer, J. B., & Notaro, P. C. (2002). Natural mentors and adolescent resiliency: A study with urban youth. *American Journal of Community Psychology*, 30, 221-243. doi:10.1023/A:1014632911622
- Zolkoski S. M., & Bullock L. M. (2012) Resilience in children and youth: A review. *Children and Youth Services Review*, 2295-2303. doi:10.1016/j.childyouth.2012.08.009